

БЕЛЕН ДЕ БАЛЛЮ ЯКОВ ЯКОВИЧ

Белен де Баллю Яков Якович (Belin De Vallu Jacques Nicolas) (28.02.1753, Париж – 1815, Санкт-Петербург) – філолог, професор Харківського університету та Петербурзького педагогічного інституту, перший бібліотекар бібліотеки Харківського університету у 1805–1811 рр. (нині Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна).

Народився у родині французького адвоката. Відомості про його освіту відсутні. Був радником монетного департаменту та членом Московського товариства дослідників природи. Став відомим завдяки талановитим перекладам з грецької мови. Переклад Лукіана у 1788 р. став приводом для обрання Белена де Баллю членом Паризької Королівської академії написів і красного письменства.

За запрошенням Петербурзького попечителя Новосильцева Белен де Баллю переїхав до Харкова і 4 грудня 1803 р. отримав посаду професора грецької та французької літератури у Харківському університеті. У 1804 р. був призначений також членом заснованого графом Потоцьким комітету для прискорення справ з упорядкування університету. 17 січня 1805 р. Белен де Баллю виголосив промову на урочистому відкритті університету. В промові йшлося про необхідність вивчення наук для володіння зброєю і вміння застосовувати філософію до військового мистецтва. Рада університету обрала Белена де Баллю інспектором казеннокоштных студентів та бібліотекарем (згідно зі статутом закладу 1804 р. бібліотеку очолювали бібліотекарі зі складу ординарних професорів). Посаду інспектора він обіймав до 1807 р., бібліотекарем прослужив до від'їзду з Харкова у 1811 р. Як перший бібліотекар він зробив багато для організації бібліотеки.

У 1807 р. уклав каталог 17 грецьких рукописів XII–XVIII ст. з богословських, філософських, медичних наук. Каталог був опублікований в

університетському виданні «*Conspectus praelectionum a 17 aug. 1807 ad 30 junii 1808 anni in Caesarea universitate Charkoviensi publice hadendarum, 1807*».

18 грудня 1807 р. рада університету прийняла рішення надати Белену де Баллю ступінь доктора філософії *honoris causa*.

На 1808–1809 рр. він був обраний деканом словесного факультету. В 1810 р. Яков Якович у складі спеціального комітету стежив за розподілом студентів по факультетах. У 1811 р. був переведений до Петербурзького педагогічного інституту ординарним професором грецької мови і словесності. Того ж року рада Харківського університету обрала його почесним членом університету. У 1815 р. Белен де Баллю помер.

Сучасники відзначали красномовство, «надзвичайний декламаторський талант», педагогічні здібності Белена де Баллю.

Праці

1. *Oppiani Poemata De Venatione Et Piscatione VI: Cum Interpretatione Latina Et Scholis*. Paris, 1786. 366 p.

2. *Que l'on doit se prepares par l'etude des sciences au maniment des Armes, et allier la Philosophie á l'art des combats // Речи, говоренные в торжественном собрании 17 января 1805 года при открытии Императорского Харьковского университета*. Харьков, 1806. С. 28–34.

3. *Notitia et descriptio aliquot codicum manuscriptorum, qui reperiuntur in bibliotheca universitatis imperialis, quae Charcoviae floret // Conspectus praelectionum a 17 aug. 1807 ad 30 junii 1808 anni in Caesarea universitate Charkoviensi publice hadenarum*. Charcoviae, 1807. P. III–X.

4. *Chrestomathia Poetica sive Eclogae Poetarum Latinirum in Usum Studiosae Juventutis Rossicae : Ex decreto Caesarearae Universitatis Charcovianae: Curavit, notulisque illustravit. Pars 1*. Charcoviae, 1809. 364 p.

5. *Le dictionnaire des primitives inusités de la langue latin*. Charcow, 1811.

6. Lectures instructive et morales, sur different, Tirees des meilleurs ecrivains Francais: Partie de prose. Partie [1]. Charcow House, 1811. 223 p.
7. Histoire critique de l'éloquence chez les grecs. Paris , 1813.Т. 1. 375 p.; Т. 2. 491 p.

Джерела

1. Gerhardt O. V. Christian Friedrish Matthaei und seine Sammlung griechischer Handschriften // Centralblatt für Bibliothekswesen. 1898. Dec. B. 15. S. 538–566. С. 558: у примітках про Я. Я. Белена де Баллю подається точна дата його народження: 28.02.1753.
2. Шульц Г. Ф. Белен де Баллю Яков Яковлевич // Историко-филологический факультет Харьковского университета за первые сто лет его существования (1805–1905) / под ред. М. Г. Халанского и Д. И. Багалея. Харьков, 1908. С. 146–150.
3. Библиографический словарь руководителей библиотеки Харьковского университета / сост. Р. П. Чигринова // Библиотека Харьковского национального университета им. В. Н. Каразина за 200 лет / Н. М. Березюк, И. Г. Левченко, Р. П. Чигринова. Харьков, 2006. С. 257–321. Зі змісту: Белен де Баллю Яков Яковлевич. С. 257–258. <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/3815>.
4. Посохов С. И. Белен де Баллю Яков Яковлевич // Иностранные профессора российских университетов (вторая половина XVIII – первая треть XIX в.) : биограф. словарь. Москва, 2011. С. 32–34.
5. Березюк Н. М. Внесок вчених Харківського університету у становлення та розвиток наукової бібліотеки // Історія бібліотечної справи в Україні : матеріали регіон. міжвід. наук. конф. Харків, 1994. С. 55–65.

Давидова Алла Олександрівна

Статтю створено 14.04.2016